

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ส่งผลกระทบต่อร้ายแรงไปสู่ประชาชนเกือบทุกระดับชนชั้นของสังคมไทย โดยเฉพาะผู้ที่ยากจนเข้ากินค่าจะได้รับผลกระทบมากที่สุด ก่อให้เกิดความลำบากในการดำเนินชีวิตและเลี้ยงชีพตนเอง (กรมการปกครอง, 2541: 15) วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ คือการมีจิตความเป็นอยู่ที่ลำบากยากแค้นมากขึ้นขาดความมั่นคงในอาชีพ รายได้ สุขภาพ จิตตกต่ำ ผู้คนในประเทศจำต้องอดออม อดทนต่อภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ด้วยกันทั้งสิ้น (กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม, 2543: 19)

ผลกระทบในส่วนของคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้นนี้ นับเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นผลกระทบที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ประเทศใดที่ประชาชนมีจิตความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี หมายถึงการมีศักยภาพในการครองตน ครองชีพที่ดี สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมกับอารยประเทศได้ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมชนบทขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยยึดแนวทางพระราชดำรัสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการนำนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานต่างๆ ในชนบท มีใจความดังนี้ (กรมการปกครอง, 2541: 3-8)

หน่วยงานภาครัฐเล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเองจึงได้มีการเพิ่มความสำคัญของ แนวทางการดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความยากจน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจภายในชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2549:4) จะเห็นได้ว่ากระแสพระราชดำรัสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งตนเองสร้างความเข้มแข็ง

ให้กับตนเองนั้นล้วนแต่เป็นแนวทางพระราชดำรัสที่ส่งเสริม สนับสนุน และเชื่อมโยง ให้ประชาชนชาวไทยมีสุขภาพกาย สุขภาพใจ ที่สมบูรณ์แข็งแรง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

หมู่บ้านหนองมะจับ เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน เพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลาในกระชัง จากภาวะเศรษฐกิจฝืดเคืองทำให้ประชากรในหมู่บ้านได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้การลงทุนทางภาคการเกษตรมีการลงทุนที่สูงขึ้น ดังนั้นแนวทางการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ที่จะช่วยฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ให้กลับมามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ ทั้งส่วนตนและส่วนรวม เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตลอดจนนำไปขยายผลสู่หมู่บ้านหรือชุมชนอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะของการดำเนินชีวิต และคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงลักษณะการดำเนินชีวิต และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. ได้ทราบถึงปัญหา และข้อเสนอแนะจากการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

4. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการทำงานในด้านการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยในการดำเนินชีวิตบางประการของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร คือ เกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 247 คน
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีแบ่งย่อยตามเขตการปกครองเป็น 6 หมู่อด ประกอบด้วย หมู่อดห้วยก้อง หมู่อดบ้านไธสง หมู่อดในเหนือ หมู่อดในใต้ หมู่อดบ้านดง หมู่อดหนองมะโฮง
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาในด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โดยจะมีตัวแปรอิสระแบ่งเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยในการดำเนินชีวิต และตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นิยามศัพท์

การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การใช้ชีวิตที่ตั้งอยู่บนความพอเพียง "ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย อยู่ได้ด้วยการทำงานของตนเอง"

ปรัชญา หมายถึง แนวทาง ความคิดหรือความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ หรือเป็นระบบของหลักในการดำเนินชีวิต ปรัชญาเป็นกรอบกว้างๆที่รวมหลักการ วิธีการ และการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอันหลากหลายภายใต้ความเชื่อ ความคิด และหลักเกณฑ์เดียวกัน

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง รูปแบบปฏิบัติพื้นฐานของการได้รับปัจจัยสี่พอเพียง และมีรายได้พอเพียงสำหรับสมาชิกในครอบครัว ตามความต้องการจำเป็นพื้นฐานของบุคคล

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

รายได้พอเพียง หมายถึง การมีรายรับที่พอเพียงภายในครอบครัว ทำให้มีเงินทองออมเหลือเก็บไว้ รวมถึงการไม่เป็นหนี้สินใดๆ ทั้งสิ้น

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายใน

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เพศ, อายุ, ระดับการศึกษาสูงสุด, จำนวนสมาชิกในครัวเรือน, รายได้ครัวเรือนรวมทั้งหมดต่อปี, แหล่งเงินทุนในการสนับสนุนกิจกรรมการเกษตร, แหล่งความรู้เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ความรู้เรื่องการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การจัดการแปลงในการใช้พื้นที่ในการทำเกษตร, วัตถุประสงค์ของการใช้ที่ดินเพื่อการผลิตและประกอบอาชีพ, ความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียง, การจับจ่ายใช้สอย (ด้านการใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง), การออม

คุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง สุขภาพกาย, สุขภาพจิต ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้อีก คือ ความพอใจในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และความภาคภูมิใจหลังจากใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

